

De titel

Muziek is altijd abstract. De betekenis die wij aan een compositie toekennen, kan niet anders dan buitenmuzikaal van oorsprong zijn. Het is de titel - of de liedtekst, of de begeleidende tekst - die ons vertelt waar wij hier getuige van mogen zijn.

Een gevoel kan de componist wel inspireren tot het schrijven van muziek met een bepaalde sfeer. Die sfeer valt soms te duiden. Maar muziek is geen tekst. Als een componist duidelijk wil maken, dat zijn etude een revolutie verbeeldt, zal hij de etude daar naar moeten vernoemen.

Vervang de titel *Revolutie-Etude* door *Storm op zee* en het publiek gelooft het ook.

Een titel kiezen kan voor een componist moeilijk zijn. Hij heeft een droevig stuk gewrocht, maar waar komt die ellende vandaan? Is het droevig omdat de componist zich eenzaam voelde? Of was het oud zeer? Is het Weltschmerz? Of toch maagzuur?

Geen titel is geen titel. Vernoem een compositie liever naar het tempo en eventueel naar de sfeer, zoals *Adagio* of *Allegro giocoso*. Anders krijgt de toehoorder al gauw het idee dat de compositie niets voorstelt. Dat is overigens vaak het geval. Namen als *Geen titel*, *Studie* of *Schets* houden een waarschuwing in. Veel plezier zal de toehoorder er niet aan beleven.

Tijdens mijn studie werd er weinig over de betekenis van een werk gesproken. Niemand die het nodig vond om bij de meester te informeren of hij kon horen wat er aan vooraf was gegaan. Hij wist maar al te goed, dat muziek zich niet leende tot informatieoverdracht. En wij ook.

Muziek is voor een componist een uiting van gevoelens, zoals ook houthakken een uiting kan zijn, bijvoorbeeld van agressie. In de stukken hout herkent u echter niet de oorzaak van het gevoel en zelfs niet of er ook maar sprake was van een specifiek gevoel. Wellicht had onze houthakker gewoon hout nodig voor de open haard. Alles wat u weet, is dat het hier stukken hout betreft.

Een compositie betreft een stuk muziek, meer niet. De uitleg die er aan toegekend wordt, vooral als de componist zelf geen duidelijke titel gekozen heeft, slaat veelal nergens op. Soms bladert de toehoorder, criticus, of biograaf gretig in de eigen agenda.

Zo herinner ik mij de bespreking door een kwezel van het werk van ons aller meester J. S. Bach. Men kan duidelijk horen, stelde hij, dat de dramatiek in Bach zijn werk religieus van oorsprong is. Dat Bach tien van zijn kinderen heeft moeten begraven, vond hij van ondergeschikt belang. Het feit dat Bach als kind beide ouders verloor en als volwassen man zijn vrouw, deed er nauwelijks toe.

Toen ik zelf les ging geven, viel mij het onophoudelijke gezeur van sommige leerlingen op, die mij door bleven zagen over de betekenis van een compositie. Zelfs wanneer ik in extenso had uitgelegd wat zij konden doen om hun werk te verbeteren, wilden zij toch nog van mij weten of ik wel kon horen dat ze een lief eekhoortje in een oude eikenboom hadden getoonzet.

En daar bleef het niet bij. Ik heb een vakantie in de Ardennen voorbij zien komen, een zieke hond, de wandeling over het strand, vele herinneringen aan vroeger en echte boter. Oké, dat laatste verzin ik, maar vast staat wel, dat enig verschil met een verblijf in de Ardennen niet waarneembaar is.